

החוג ללימודי התרבות העברית

לימודי התואר הראשון

כללי:

1. משך הלימודים לתואר הראשון הוא שלוש שנים ולתואר השני שנתיים.
2. במהלך החודש הראשון ללימודים מחוייבים תלמידי שנה א' לתואר ראשון בביצוע לומדה להכרת קטלוג הספרייה. הגישה ללומדה אפשרית בכתובת הבאה: <http://tau.ac.il/cenlib>
3. תלמידים שלא השיגו פטור באנגלית מחוייבים להגיע לפטור עד תום שנת לימודיהם הראשונה.
4. תלמידים שהחלו לפני תשס"ד מחוייבים בהגשת שתי עבודות סמינריוניות.
5. תלמידים שהחלו לפני תשס"ו מחוייבים בהשלמת הלימודים הפקולטטיים.

א. כללי

מטרת החוג ללימודי התרבות העברית היא להציג בפני תלמידיו את אוצרות התרבות העברית לדורותיה והלשון העברית לתקופותיה. מגמות החוג עוסקות בכל שכבות הלשון העברית ובמרחב הלשונית השמיות ובמכלול הטקסטים המכוננים של היהדות: במקרא, בספרות יהודית מן העת העתיקה, בתלמוד ובספרות חז"ל, בקבלה, חסידות ופילוסופיה יהודית. ההוראה בחוג מבקשת להקנות הכרה יסודית והבנה של הטקסטים הללו תוך כדי גישה מדעית וביקורתית כלפיהם. מגמות הלימודים בחוג מדגישות את ההיבטים הדיסציפלינריים שפותחו במחקר המודרני בכל אחד ממקצועות היהדות תוך פיתוח גישה חדשה, המשלבת בין תחומי-מחקר שונים של מדעי היהדות.

החוג מקנה תארי בוגר ותארים מתקדמים במקצועות: לשון עברית, בלשנות שמית, מקרא, תלמוד ופילוסופיה יהודית (המתמחים במגמת קבלה וחסידות זכאים לתואר בפילוסופיה יהודית).

תכניות מיוחדות

החוג מקיים שתי תכניות לימודים שמטרתן להכשיר עובדי הוראה בכירים במקצועות היהדות: תכנית "אופקים" ותכנית "מלמדים". תכניות אלו מיועדות לתלמידים מצטיינים והן מעניקות מלגות שכר לימוד ומלגות מחיה.

תכנית "אופקים" מיועדת לתלמידי התואר הראשון במדעי היהדות. מטרת התכנית היא הכשרת דור חדש של אנשי חינוך מעולים אשר ינהיגו את הוראת תחום "היהדות כתרבות" בבתי הספר התיכוניים בחינוך הממלכתי. תלמידי התכנית ילמדו בשני חוגים עיקריים: האחד - החוג ללימודי התרבות העברית, והשני - החוג להיסטוריה של עם ישראל או החוג לספרות עברית. החל מן השנה השנייה ללימודיהם יחלו תלמידי התכנית ללמוד גם לקראת תעודת הוראה, וזאת במסגרת בית הספר לחינוך ובתוכנית מיוחדת שתוכן למענם.

תכנית "מלמדים" נערכת בשיתוף פעולה עם מכון שלום הרטמן בירושלים והיא מיועדת לתלמידי התואר השני. התכנית מבקשת להכשיר עובדי הוראה בכירים בתחומי לימודי היהדות, הן לבתי ספר ממלכתיים וממלכתיים-דתיים בארץ והן לבתי ספר קהילתיים יהודיים בחו"ל. עדיפות ראשונה בקבלה לתכנית תינתן לתלמידים בעלי תעודת הוראה. פרטים נוספים על התכניות הללו ניתן לקבל במזכירות החוג.

תכנית לימודי תעודה בעריכה לשונית

במסגרת המגמה ללשון העברית פועלת תכנית לימודי תעודה בעריכה לשונית. בבסיס התכנית עומדת התפיסה שהכשרת כוח אדם משכיל ומיומן של עורכים לשוניים היא אחת הדרכים למציאת פתרון הולם להשבחת צורתם וסגנונם של דברים הרואים אור בעברית. התכנית פתוחה בפני בוגרי כל חוגי הלימוד באוניברסיטה אשר סיימו את לימודי התואר הראשון בציון "טוב" לפחות. הקבלה לתכנית מותנית בתוצאות בחינת מיון וריאיון אישי. משך הלימודים בתכנית לבעלי תואר ראשון בלשון עברית הוא שנה אחת. מי שאינם בעלי תואר ראשון בלשון עברית חייבים בלימודי השלמה קודם להשתלבותם בתכנית גופה. פרטים נוספים על התכנית ניתן לקבל במזכירות החוג.

מבנה החוג ותוכנית הלימודים

בחוג שש מגמות ותוכנית הלימודים מושתתת על חלוקה זו. ואלו הן שש המגמות:

- א. הלשון העברית.
- ב. בלשנות שמית.
- ג. מקרא.
- ד. תלמוד וספרות העת העתיקה.
- ה. קבלה וחסידות.
- ו. פילוסופיה יהודית.

לימודי התואר הראשון

לימודי התואר של החוג מורכבים משש מגמות:

א. **הלשון העברית** – המגמה שואפת להקנות לתלמידים ידיעה במבנה הלשון העברית על פי גילוייה וסגנונותיה לתקופותיהם ולהציג לפנייהם את בעיות מחקרה ואת הישגיו. הלימודים מיוסדים על השיטה ההשוואתית הכורכת את הכרת הלשונות השמיות הקרובות עם עיון בהתפתחותה של העברית לדורותיה, ועם זאת נתונה הדעת אל המחקר הבלשני בן-ימינו. תחומי העיון העיקריים במגמה הם הלשון העברית לתקופותיה, קשריה עם הלשונות השמיות האחרות, לשון המקרא ולשון ימי הבית השני, הלשון בימי הביניים, מדע הלשון ותולדותיו, תחיית הלשון והלשון העברית בת זמננו, לשון הספרות החדשה, תחביר הלשון לדורותיה, חקר השיח, ועוד.

ב. **בלשנות שמית** – במגמה לבלשנות שמית ירכשו התלמידים ידיעה בסיסית בלשונות שמיות חיות ועתיקות ובעקרונות הכלליים של הבלשנות המודרנית, כדי שיוכשרו לעסוק בשפות שמיות מתוך גישה בלשנית. המגמה מציעה קורסים תיאורטיים להכרת יסודות הבלשנות השמית (פונולוגיה, מורפולוגיה ותחביר), מבססת מתודולוגיה להשוואה בין הלשונות השמיות השונות, ומניחה יסודות למחקר לשונות עתיקות ומדוברות. הלשונות הנלמדות מייצגות את תת-המשפחות של הענף השמי: הלשונות השמיות הצפון-מערביות (לשון מכתבי אל-עמארנה; כתובות כנעניות; פיניקית, אוגריתית, ארמית [בדגש על ארמית סורית ועל ארמית חדשה]); לשונות אתיופיות (געז ואמהרית); ערבית (בשיתוף עם החוג ללימודי ערבית ואסלאם); אכדית (בשיתוף עם החוג לארכיאולוגיה ותרבויות המזרח הקדום).

ג. **מקרא** - המגמה שואפת להקנות לתלמידים כלים בסיסיים בחקר המקרא וידיעה כוללת בריבוי רבדיה של הספרות המקראית, כמתבקש ממעמדו של המקרא כספר תשתית בתרבות היהודית, הישראלית והמערבית. הלימודים מיוסדים על הקניית הבנה עשירה ורבת פנים של המקרא כ- "ספר הספרים" – בתחומי המחשבה, הדת, הספרות והאמנות, ועל הקניית כלים ניתוחיים של המקרא על בסיס הגישות והשיטות המשמשות בחקר המקרא לדורותיו, ועל בסיס דרכי מחקר שפותחו בתחומים השונים של מדעי הרוח. המגמה מציעה קורסים בעלי דגש טקסטואלי וכן קורסים כלליים בתחומים הבאים: מחשבת המקרא (אמונות ודעות); דרכי העיצוב המיוחדות של הסיפורת והשירה במקרא; חקר המקרא המודרני; ההקשר ההיסטורי-תרבותי שבו התהוותה ספרות המקרא, בייחוד המזרח הקדום; פרשנות המקרא (פרשנות פנים-מקראית, מגילות מדבר יהודה והספרות החיצונית, תרגום השבעים, פרשנות ימי הביניים, פרשנות המקרא בארצות האיסלאם). המגמה שמה דגש מיוחד, בלימודי התואר הראשון, על המפגש עם ריבוי הפנים של הספרות המקראית, במטרה להעניק בסיס ידע ראשוני אשר יאפשר לתלמידיה לעסוק במקרא וללמדו כטקסט ייחודי בעושרו ומרתקו, המהווה יסוד לתרבות היהודית והישראלית, ובמטרה שיוכלו להמשיך לתארים מתקדמים בהיבטים ספציפיים של חקר המקרא, ספרותו ופרשנותו, תוך בחירת כיווני התמחות לפי נטיית לבם.

ד. **תלמוד וספרות העת העתיקה** – במגמה זו נלמדים שני תחומים: ספרות חז"ל לרבדיה וספרות הבית השני לגווניה. תחומים אלה כוללים את ספרות התורה שבעל-פה בתקופת חז"ל (המשנה, התוספתא, מדרשי ההלכה והאגדה, ושני התלמודים: הבבלי והירושלמי, ואף ספרות הגאונים והראשונים מן התקופה הבת-תלמודית), ואת ספרות החכמה היהודית, הספרות האפוקליפטית והפסבדואפיגרפית ומגילות מדבר יהודה בתקופת הבית השני. המגמה מפגישה את התלמיד עם נושאי העיון המרכזיים של מרחב יצירה רחב זה והתקופה שהוא משקף: היהדות והנצרות, היהדות והגנוסטיקה, הלכה ומשפט עברי, זרמים במחשבת חז"ל, התכנים העיוניים של התפילה, מיסטיקה יהודית בתקופת התלמוד והגאונים. שיטת הלימוד היא היסטורית-תרבותית-טקסטואלית: היא מדקדקת בלשון המקורות ומפרשת אותם לפי תנאי הזמן והמקום. היא עוסקת בהתהוות המקורות, בתולדות הנוסח שלהם ובתולדות האמונות והדעות הנשקפות מהם.

ה. **קבלה וחסידות** – מגמה זו עוסקת בתורות הסוד היהודיות לדורותיהן: הזרמים המיסטיים ביהדות לפני עליית הקבלה, התהוות הקבלה והתפתחותה, ספר הזוהר חיבורו והתפתחותו, קבלת צפת, צמיחת השבתאות וגלגוליה וזרמיה ושיטותיה של החסידות. מקצת מן הנושאים המרכזיים במגמה זו הם: התאוסופיה הקבלית, התפתחות המחשבה המיסטית ומשמעותה הפילוסופית-דתית, החוויה המיסטית ודרכי השגתה, הבעיות הקיומיות של האדם ודרכי התמודדותו עמהן, קבלה מעשית, יסודות הסטוריוסופיים (מהותה של האומה הישראלית ומעמדה בין העמים), שאלת הרע, הנפש וגלגוליה, שאלות מיגדריות בספרות הסוד היהודית וכו'. עוד עוסקת מגמה זו בקריאה ספרותית של הטקסטים הנדונים וכן ביחסי הגומלין התרבותיים בין תורות הסוד היהודיות לזרמים אחרים ביהדות ומחוצה לה (פילוסופיה, גנוסטיקה, נצרות ואסלאם).

ו. **פילוסופיה יהודית** – מגמה זו עוסקת בהוגים היהודיים הגדולים בימי הביניים כגון שלמה אבן גבירול, יהודה הלוי, הרמב"ם, חסדאי קרשקש, ויצחק אברבנאל, ובעת החדשה כגון שפינוזה, משה מנדלסון, רנ"ק, הס, הרמן כהן, פרנץ רוזנצווייג, מרטין בובר, א"ד גורדון,

והרב קוק. במסגרת מגמה זו נלמדים נושאים מרכזיים בפילוסופיה היהודית כמו: העימות בין דת לפילוסופיה, היחס בין פילוסופיה ומיסטיקה ופילוסופיה ושירה, בריאת העולם, הנס, הנבואה, בחירה חפשית, השגחה, תורת האדם, אתיקה ופוליטיקה. במסגרת זו נלמדת שיטתו של שפינוזה כמעבר מפילוסופיה של ימה"ב לזמן החדש. תשומת לב מיוחדת ניתנת גם למחשבה היהודית בזמננו – תורותיהם של אי"י השל, אי' פקנהיים, מ' קפלן, הרב סולובייצ'יק, היחס בין זרמי המחשבה היהודית בזמננו למחשבה הציונית והסוציאליסטית.

ב. מסלולי הלימודים

החוג מקיים שני מסלולי לימוד לתואר הראשון:

- 1. מסלול דו-חוגי:** 56 ש"ס לפחות (במגמה ללשון העברית יש להוסיף 10 ש"ס של לימודי מיומנויות; במגמת המקרא יש להוסיף 4 ש"ס של לימודי מיומנויות).
- 2. מסלול מורחב:** 110 ש"ס לפחות (ללא מיומנויות). מסלול זה מיועד לתלמידים המעוניינים ללמוד בהיקף מלא בשתי מגמות מבין מגמות החוג. ניתן להתחיל לימודים במסלול כבר בשנת הלימודים הראשונה.

ג. תנאי קבלה

קבלת תלמידים לחוג נעשית לפי דרישות הפקולטה, כמפורט בחוברת המידע של המרכז למרשם.

ד. מבנה תכנית הלימודים

הערה: תלמידים שהחלו את לימודיהם בחוג למקרא, בחוג ללשון עברית ובחוג לפילוסופיה יהודית, תלמוד וקבלה לפני שנת הלימודים תשס"ו וטרם השלימו את חובות הלימודים המדוריים, ישלימו את לימודיהם במגמות המתאימות בחוג החדש ובהנחיית היועץ.

1. תוכנית הלימודים במסלול המורחב:

א. לימודי חובה – שנה א'

- כל תלמידי החוג חייבים להשתתף בשנה הראשונה בשני קורסים המשותפים לכל המגמות בחוג:
1. מבוא אינטגרטיבי: טקסט - קאנון - פרשנות (2 ש"ס)
 2. תרגיל ביבליוגרפי אינטגרטיבי (2 ש"ס).

כמו כן על התלמידים לבחור **בארבעה** מבואות של המגמות השונות מתוך ששת המבואות המוצעים – סה"כ **16 ש"ס**:

1.	הלשון העברית לתקופותיה	שיעור	2 ש"ס
	תרגיל לני"ל	תרגיל	2 ש"ס
2.	מבוא לבלשנות שמית	שיעור	4 ש"ס
3.	מבוא למקרא – ספרות המקרא	שיעור	2 ש"ס
	מבוא למקרא – חקר המקרא	שיעור	2 ש"ס
4.	מבוא לחז"ל – ספרותם ועולמם	שיעור	4 ש"ס
5.	מבוא לתורת הסוד היהודית	שיעור	4 ש"ס
6.	מבוא לפילוסופיה יהודית		
	בימי הביניים	שיעור	4 ש"ס

סך כל לימודי שנה א': 20 ש"ס

ב. לימודי שנים ב'-ג'

לאחר השלב הראשוני של לימודי החובה (או במקביל לו, באישור יועצי החוג) יבחרו התלמידים את מגמת התמחותם (במסלול מורחב או דו חוגי כנכתב לעיל).

מגמות החוג:

מגמת הלשון העברית

שנה א' (20 – 26 ש"ס)

2 ש"ס	מבוא אינטגרטיבי: טקסט, קאנון, פרשנות
2 ש"ס	תרגיל ביבליוגרפי אינטגרטיבי
2+2 ש"ס	הלשון העברית לתקופותיה
4 ש"ס	מבוא לבלשנות שמית
8 ש"ס	שני מבואות נוספים מתוך מבואות החוג
20 ש"ס	סה"כ:

תלמידים הרואים את עצמם כבר בשנה א' ממשיכים את לימודיהם במגמה ללשון העברית ילמדו במהלך שנה זו את לימודי המיומנויות האלה:

4 ש"ס	יסודות הדקדוק ¹
2 ש"ס	יסודות התחביר ²

שנה ב'

4 ש"ס	תורת ההגה (שו"ת)
2 ש"ס	תורת הצורות (שו"ת)
4 ש"ס	לשון חז"ל (שו"ת)
4 ש"ס	תחביר למתקדמים (שו"ת)
2 ש"ס	סמנטיקה א' (שו"ת)

לימודי מיומנויות:

4 ש"ס	ערבית ³
-------	--------------------

הערה: תלמידים אשר לא למדו במהלך שנה א' את לימודי המיומנויות "יסודות הדקדוק" ו"יסודות התחביר" ילמדו אותם בשנה ב'.

¹ ציון "עובר" בקורס זה הוא "טוב מאוד". פטורים מן הקורס תלמידים שיעמדו בבחינה (בלא קורס) בציון זה.

² ציון "עובר" בקורס זה הוא "טוב מאוד". פטורים מן הקורס תלמידים שיעמדו בבחינה (בלא קורס) בציון זה.

³ פטורים מן הקורס תלמידים שלמדו ערבית בבית הספר התיכון ברמת 3 יחידות או יותר וקיבלו לפחות 80 ברמת 3 יחידות ולפחות 70 ברמה שמעל 3 יחידות. יועץ המגמה רשאי להעניק פטור מן הקורס על יסוד ידיעת ערבית של התלמיד שלא מכוח המסגרת הנ"ל.

שנה ג'

2 ש"ס	סמנטיקה ב' (פרגמטיקה) (שו"ת)
2 ש"ס	תחביר לשון המקרא (שו"ת)
4 ש"ס	ארמית (שו"ת)
4 ש"ס	שיעורי בחירה
4 ש"ס	סמינריון
4 ש"ס	סמינריון

בשיעור סמינריוני שבו לא יכתוב התלמיד עבודה סמינריונית ייכתב רפראט או תוטל מטלה בעלת משקל דומה.

הערה: במסגרת שיעורי הבחירה יבחר התלמיד 4 ש"ס מתוך השיעורים המוצעים לבחירה בתכנית הלימודים המפורטת (מסגרת 125). 2 ש"ס מן השיעורים הללו ניתן לבחור – בתיאום עם יועץ המגמה - מתוך שיעורי החוג כולו.

המגמה לבלשנות שמית

שנה א' (20 – 24 ש"ס)

2 ש"ס	מבוא אינטגרטיבי: טקסט, קאנון, פרשנות
2 ש"ס	תרגיל ביבלוגרפי אינטגרטיבי
4 ש"ס	מבוא לבלשנות שמית
12 ש"ס	שלושה קורסים נוספים מתוך מבואות החוג
20 ש"ס	סה"כ:

בנוסף על תנאי הקבלה של הפקולטה, נדרשת מתלמידי המגמה לבלשנות שמית ידיעת ערבית ברמה של בחינות בגרות או השגת פטור מערבית במסגרת של מכינה אוניברסיטאית, כפי שיפורט להלן.

תלמידים שלא השיגו פטור מערבית בטרם החילם את לימודיהם, ילמדו בשנה הראשונה ללימודיהם האקדמיים את לימודי המיומנות: מכינה בערבית (4 ש"ס).

שנים ב'-ג' (36 ש"ס)

4 ש"ס	מבוא לתחביר הלשוניות השמיות
16 ש"ס (8x2)	לשוניות עיקריות למתחילים
12 ש"ס	לימודים תיאורטיים/לשון נוספת/ קורס לשון למתקדמים
4 ש"ס	סמינריון

המגמה מציעה במסגרת לימודי הלשוניות העיקריות לימודי אכדית, ארמית (ארמית-סורית, ארמית חדשה), ערבית, לשונות אתיופיות (געז, אמהרית), והקבץ הלשוניות הצפון-מערביות (כנענית עתיקה, פיניקית, אוגריתית, ארמית עתיקה).

להלן דוגמה למהלך הלימודים :

	שנה א'
2 ש"ס	מבוא אינטגרטיבי : טקסט, קאנון, פרשנות
2 ש"ס	תרגיל ביבליוגרפי אינטגרטיבי
4 ש"ס	מבוא לבלשנות שמית
12 ש"ס	שלושה קורסים נוספים מתוך מבואות החוג
4 ש"ס	מכינה בערבית
24 ש"ס, מהן 4 שעות מיומנות	סה"כ לימודי שנה א'

	שנה ב'
4 ש"ס	מבוא לתחביר הלשונית השמיות
8 ש"ס	שפה א' למתחילים
4 ש"ס	שיעור תיאורטי א'
4 ש"ס	שיעור תיאורטי ב'
20 ש"ס	סה"כ לימודי שנה ב'

	שנה ג'
8 ש"ס	שפה ב' למתחילים
4 ש"ס	לשון נוספת (למשל : אוגריתית)
4 ש"ס	סמינריון
16 ש"ס	סה"כ לימודי שנה ג'

מגמת מקרא

שנה א' (20–24 שעות)

2 ש"ס	מבוא אינטגרטיבי : טקסט, קאנון, פרשנות
2 ש"ס	תרגיל ביבליוגרפי אינטגרטיבי
2 ש"ס	מבוא למקרא – ספרות המקרא
2 ש"ס (סה"כ 4 ש"ס)	מבוא למקרא – חקר המקרא
4 ש"ס	מבוא לחז"ל – ספרותם ועולמם
	<u>או</u>
4 ש"ס	הלשון העברית לתקופותיה (ש'+ת')
8 ש"ס	שני מבואות נוספים מתוך מבואות החוג
20 ש"ס	סה"כ

תלמידים הרואים את עצמם כבר בשנה א' ממשיכים את לימודיהם במגמה למקרא ילמדו במהלך שנה זו את לימודי המיומנות :

2 ש"ס	תרגיל טקסטואלי למתחילים
2 ש"ס	נוסחים ותרגומים של המקרא

שנים ב'-ג'

6 ש"ס	תרגילים טקסטואליים
4 ש"ס	פרשנות המקרא
22 ש"ס	שיעורים*
<u>4 ש"ס</u>	סמינריון
36 ש"ס	סה"כ:

הערה: תלמידים אשר לא למדו במהלך שנה א' את לימודי המיומנות "תרגיל טקסטואלי למתחילים" ו"נוסחים ותרגומים של המקרא" ילמדו אותם בשנה ב'.

* מומלץ לשמוע שיעור (2-4 ש"ס) בהיסטוריה/ארכיאולוגיה של תקופת המקרא; וכן לשמוע שיעור (2-4 ש"ס) בקורסים של מגמה אחרת בחוג. (כגון קורס בתחום הלשון, הפרשנות או ההגות). קורסים אלה נחשבים בסך 22 הש"ס של שיעורי המגמה.

דרישות נוספות במהלך הלימודים

תלמידי המגמה ירחיבו את היכרותם עם הספרות המקראית תוך קריאה של פרקים נבחרים מכל חלקי התנ"ך. התלמידים ייבדקו בשלוש בחינות במשך שלוש שנות לימודיהם. רשימות הפרקים ומועדי הבדיקה יפורסמו מדי שנה על ידי המגמה. מומלץ להשתתף מדי שנה בבדיקת קריאה אחת.

מגמת תלמוד וספרות העת העתיקה

שנה א' (20 ש"ס)

2 ש"ס	מבוא אינטגרטיבי: טקסט, קאנון, פרשנות
2 ש"ס	תרגיל ביבליוגרפי אינטגרטיבי
4 ש"ס	מבוא לחז"ל – ספרותם ועולמם
4 ש"ס	הלשון העברית לתקופותיה (ש'ת')
<u>8 ש"ס</u>	שני מבואות נוספים מתוך מבואות החוג
20 ש"ס	סה"כ:

שנים ב'-ג' (36 ש"ס)

4 ש"ס	תרגיל: חז"ל – ספרותם ועולמם
4 ש"ס	מכינה לתלמוד
2 ש"ס	ארמית בבליית
2 ש"ס	ארמית גלילית
4 ש"ס	שעור מתקדם בתלמוד (בבלי או ירושלמי)
4 ש"ס	שעור מתקדם בספרות הבית השני
12 ש"ס	שיעורי בחירה
<u>4 ש"ס</u>	סמינריון
36 ש"ס	סה"כ:

מגמת קבלה וחסידות

שנה א' (20 ש"ס)

2 ש"ס	מבוא אינטגרטיבי : טקסט, קאנון, פרשנות
2 ש"ס	תרגיל ביבליוגרפי אינטגרטיבי
4 ש"ס	מבוא לקבלה
4 ש"ס	מבוא לחז"ל – ספרותם ועולמם
<u>8 ש"ס</u>	שני מבואות נוספים מתוך מבואות החוג
20 ש"ס	סה"כ:

שנים ב-ג' (36 ש"ס)

4 ש"ס	תרגיל בזהר
4 ש"ס	מורה נבוכים
4 ש"ס	תרגיל בחז"ל – ספרותם ועולמם
12 ש"ס	3 שיעורים מתקדמים
4 ש"ס	סמינר
4 ש"ס	מבוא להגות היהודית בעת החדשה
<u>4 ש"ס</u>	שיעורי בחירה מכל חוג בפקולטה בתיאום עם היועץ
36 ש"ס	סה"כ:

מגמת פילוסופיה יהודית

שנה א' (20-24 ש"ס)

2 ש"ס	מבוא אינטגרטיבי : טקסט, קאנון, פרשנות
2 ש"ס	תרגיל ביבליוגרפי אינטגרטיבי
4 ש"ס	מבוא לפילוסופיה יהודית בימה"ב
4 ש"ס	מבוא לקבלה
<u>8 ש"ס</u>	שני מבואות נוספים מתוך מבואות החוג
20 ש"ס	סה"כ:

תלמידים הרואים את עצמם כבר בשנה א' ממשיכים את לימודיהם במגמה לפילוסופיה יהודית ילמדו במהלך שנה זו את לימודי המיומנות:

מכינה לתלמוד

שנה ב' :

4 ש"ס	מבוא להגות היהודית בעת החדשה (ש')
4 ש"ס	תרגיל נלווה בעת החדשה (ת') (שיעור חובה לתלמידי המבוא)
4 ש"ס	תרגיל בימה"ב (ת') (ניתן להירשם לתרגיל רק לאחר או במקביל לשמיעת המבוא לימה"ב)
4 ש"ס	מורה נבוכים (ש')
2 ש"ס	מבוא לפילוסופיה יוונית (ש')
<u>2 ש"ס</u>	מבוא לפילוסופיה של העת החדשה (ש')
20 ש"ס	סה"כ

הערה: תלמידים אשר לא למדו במהלך שנה א' את לימודי המיומנות "מכינה לתלמוד" ילמדו אותם בשנה ב'.

שנה ג' :

4 ש"ס	תרגיל בזוהר (ת')
4 ש"ס	שיעור מתקדם במגמה (ש')
4 ש"ס	סמינריון (ס')
4 ש"ס	שיעורי בחירה ממגמות אחרות (ש')
16 ש"ס	סה"כ

לתלמידי המגמה: השתתפות בסמינר מותנית בהשלמת חובות שנה א' +ב' ומבחן בקיאות בתום שנת הלימודים השנייה.

2. תוכנית הלימודים במסלול המורחב:

שנה א' :

לימודי חובה, כמפורט לעיל, בתוכנית הלימודים במסלול הדו-חוגי ובהתאם למגמות ההתמחות שיבחר בהם :

20 ש"ס

שנים ב'-ג' :

כל תלמיד ילמד את כל שעות הלימוד של שתי מגמות ההתמחות לכל תלמיד תורכב מערכת שיעורים משלימה בעזרת יועץ החוג סך כל שעות הלימוד במסלול זה הן :
(+ לימודי מיומנויות, אם אלה נדרשים על ידי המגמות).

72=36+36 ש"ס

18 ש"ס

110 ש"ס

ה. דרישות במהלך הלימודים

על התלמידים קיימת חובת נוכחות בכל הקורסים אליהם נרשמו. עליהם לקבל ציון עובר (כלומר, ציון 60 לפחות) בכל קורס שנלמד. כמו כן, עליהם להיבחן בכל שיעורי המבוא והתרגילים הנלווים להם. חובות הקורסים למתקדמים (למעט סמינריונים) יקבעו על ידי מורי הקורסים.

במסלול הלימודים הדו-חוגי יש לכתוב עבודה סמינריונית אחת במגמת ההתמחות. במסלול הלימודים המורחב יש לכתוב שתי עבודות סמינריוניות בשתי מגמות ההתמחות. המועד האחרון להגשת עבודות בקורסים למתקדמים הוא שישה שבועות מתום הסמסטר שבו השתתף התלמיד בשיעור. המועד האחרון להגשת עבודות סמינריוניות הוא שלושה חודשים לאחר סיום הסמינריון. כל העבודות חייבות להימסר באמצעות מזכירות החוג.

ו. ציון הגמר

1. שקלול ציון הגמר במסלול הדו-חוגי :

20%	ציוני שיעורי המבוא והתרגילים הנלווים עליהם :
60%	ציוני שיעורים ותרגילים :
20%	ציון עבודה סמינריונית :

2. שקלול ציון הגמר במסלול המורחב :

60%	ציוני מכלול השיעורים והתרגילים בחוג :
40%	ציון העבודות הסמינריונית :

ז. ועדת ההוראה בחוג ותקנון החוג

במקרים מיוחדים תינתן הארכה נוספת לכתיבת עבודה (במסגרת שיעור או סמינריון) מעבר למצויין בסעיף ה' לעיל. הארכה זו תינתן על ידי ועדת ההוראה של החוג ואחרי שתוגש לה בקשה מנומקת על גבי הטופס המיועד לכך. לתלמידי החוג מותר לצבור עד 3 כישלונות בשלושה קורסים; יופסקו לימודיהם של התלמידים אשר ייכשלו יותר מ- 3 פעמים. כשלון בקורס משמעו קבלת ציון פחות מ- 60.

ח. פעילויות מיוחדות

החוג מארגן במהלך שנת הלימודים ימי לימוד משותפים המיועדים לכל התלמידים (למן השנה הראשונה ועד לדוקטורט) ולכל המורים בחוג. בימים אלה יתקיים לימוד בקבוצות דיון ובהרצאות. עוד מוזמנים הכל לערבי ספר המאורגנים על ידי החוג ומתקיימים במרכז למורשת היהדות ע"ש צימבליסטה וכן לסמינריונים מחלקתיים. פרטים יפורסמו על לוח המודעות של החוג, באתר האינטרנט וברחבי הקמפוס.

החוג ללימודי התרבות העברית

לימודי התואר השני

הערה: משך הלימודים לתואר השני הוא שנתיים

א. מגמות הלימוד

החוג לתרבות העברית מקיים את לימודי התואר השני בשש מגמות שחמש מהן מעניקות תואר שני, כל אחת בתחומה:

1. הלשון העברית.
2. בלשנות שמית.
3. מקרא.
4. התלמוד והספרות היהודית העתיקה. (הלומדים במגמה זו יקבלו תואר שני בתלמוד או בפילוסופיה יהודית, הכול על פי אופי התמחותם).
5. קבלה וחסידות. (הלומדים במגמה זו יקבלו תואר שני ב"פילוסופיה יהודית").
6. פילוסופיה יהודית.

ב. תנאי קבלה

יתקבלו ללימודי התואר השני תלמידים בעלי תואר ראשון באחת ממגמות הלימוד של החוג לתרבות העברית (או החוגים שהתמזגו בו: הלשון העברית, בלשנות שמית, מקרא, פילוסופיה יהודית תלמוד וקבלה) בציון 80 לפחות. תלמיד המבקש להתקבל ללימודי התואר השני במגמה השונה מן המגמה או החוג שבהם קיבל תואר ראשון יידרש ללימודי השלמה אשר יוטלו עליו בהכוננת יועץ המגמה. כן יתקבלו בעלי תואר ראשון בחוגים אחרים באוניברסיטה אשר ציון הגמר שלהם באחד מן החוגים הוא 80 לפחות. מן התלמידים האלה יידרשו לימודי השלמה בהתאם לתקנות הפקולטה ובהתאם להכוננת יועץ המגמה שבה הם בוחרים ללמוד. את לימודי ההשלמה יש לסיים בציון ממוצע של 80 לפחות.

ג. מסלולי הלימודים

החוג מציע שלושה מסלולי לימוד:

- 1) מסלול א' - לימודי תואר שני עם עבודת גמר.
- 2) מסלול ב' - לימודי תואר שני ללא עבודת גמר.
- 3) מסלול ישיר לדוקטורט - מיועד לתלמידים מצטיינים במיוחד. תלמידים המעוניינים במסלול זה מתבקשים לפנות ליועץ המגמה.

1. מסלול א' - לימודי תואר שני עם עבודת גמר

תלמיד המסלול הזה ילמד במשך שתי שנות לימודיו לתואר השני 32 ש"ס (סה"כ 8 סמינריונים) מלימודי המגמה שבה בחר (מלבד לימודי שפה זרה שנייה ולימודי השלמה למי שחייב בהם). במהלך לימודיו יכתוב התלמיד 2 עבודות סמינריוניות, אחת מהן לפחות עד תום שנת הלימודים הראשונה, ועבודת גמר. שתי העבודות הסמינריוניות תיכתבנה בהדרכתם של מורים

שוניים. רצוי שאחת העבודות הסמינריוניות תהיה קשורה באופן מובהק לנושא עבודת הגמר, ושנושא עבודת הגמר ייקבע עם סיום שנת הלימודים הראשונה. החוג על מגמותיו מאפשר לתלמידיו לבחור קורסים מלימודי המגמות האחרות בחוג או מלימודי חוגים אחרים בהיקף של **4 עד 8 ש"ס** בהכוונת יועץ המגמה ובהיקף שהוא יקבע. **במגמה לבלשנות שמית** תכנית הלימודים היא אישית ותיקבע יחד עם יועץ המגמה.

2. מסלול ב' - לימודי תואר שני ללא עבודת גמר

תלמיד המסלול הזה ילמד במשך שתי שנות לימודיו לתואר השני **36 ש"ס** (סה"כ **9** סמינריונים) מלימודי המגמה שבה בחר (מלבד לימודי שפה זרה שנייה ולימודי השלמה למי שחייב בהם). במהלך לימודיו יכתוב התלמיד **2 עבודות** סמינריוניות, אחת מהן לפחות עד תום שנת הלימודים הראשונה, וייבחן **בבחינת גמר**. שתי העבודות הסמינריוניות תיכתבנה בהדרכתם של מורים שונים.

החוג על מגמותיו מאפשר לתלמידיו לבחור קורסים מלימודי המגמות האחרות בחוג או מלימודי חוגים אחרים בהיקף של **4 עד 8 ש"ס** בהכוונת יועץ המגמה ובהיקף שהוא יקבע. **במגמה לבלשנות שמית** תוכנית הלימודים היא אישית ותיקבע יחד עם יועץ המגמה.

על תלמידי שני המסלולים חלה חובת השתתפות **בסמינרים המחלקתיים** שמקיימת מגמת לימודיהם וכן בסמינר מחלקתי משותף לכל מגמות החוג, לכשיתקיים.

ד. לימודי שפה זרה שנייה ושפה עתיקה

כל המגמות בחוג מחייבות את תלמידי מסלול א' (עם עבודת גמר) לסיים בהצלחה קורס בגרמנית או בצרפתית ברמה המאפשרת להם יכולת קריאה מוכחת של ספרות מחקר הכתובה באחת משתי לשונות אלה. **במגמת הלשון העברית** חלה חובה זו גם על תלמידי מסלול ב' (ללא עבודת גמר). תלמידי **המגמה לפילוסופיה יהודית** רשאים לבחור גם בשפות אירופיות אחרות (חוץ מאנגלית) בהתאם לתחום התמחותם. **במגמה למקרא** (בשני המסלולים) חלה בנוסף לחובת לימודי שפה זרה שנייה גם חובת לימודי **שפה עתיקה** הקשורה לחקר המקרא (יוונית עתיקה או אכדית) בהיקף של **8 ש"ס** עבור מסלול א' (עם עבודת גמר), ובהיקף של **4 ש"ס** עבור מסלול ב' (ללא עבודת גמר). שעות אלה נמנות בכלל שעות החובה שהתלמיד חייב בהן במסגרת לימודיו לתואר **32** או **36 ש"ס** - בהתאם למסלול). יועץ המגמה למקרא רשאי לאשר לימוד שפה אחרת (כגון ערבית) כשפה זרה שנייה במידה ששפה זו הולמת את נושא מחקרו של התלמיד.

ה. בחינות כלליות ובחינות הגמר

בסיומו של סמינריון ייבחן התלמיד בכתב או יגיש עבודה בהיקף המצומצם מעבודה סמינריונית ('רפראטי'). אין חובה זו חלה בסמינריון שבו מגיש התלמיד עבודה סמינריונית.

על תלמידי כל מגמות החוג הלומדים במסלול ב' (ללא עבודת גמר) חלה חובת **בחינת גמר** הכוללת קריאתו של חומר ביבליוגרפי ואחר – הכול בהתאם לקביעת המגמה. **במגמת הלשון העברית** נוהגות במהלך הלימודים בחינות ביבליוגרפיה בארבעה תחומים: העברית העתיקה, העברית הבר-מקראית, העברית של ימי הביניים, והעברית של העת החדשה. בחינות אלו

שקולות כנגד בחינת הגמר, וחובת העמידה בהן חלה גם על תלמידי מסלול א' (עם עבודת גמר).

את רשימות החומר הנדרש לבחינה (רשימות ביבליוגרפיות מוערות וכיוצא בזה) ניתן לקבל במזכירות החוג. מועדי הבחינות מתפרסמים בלוח הבחינות של החוג, ויש להירשם לבחינה במזכירות החוג עד שבועיים לפני מועד קיומה.

1. ציון הגמר

על התלמידים לקבל ציון "עובר" (60 לפחות) בכל אחד מן מקורסי לימודיהם ובעבודות הסמינריוניות. ציון הגמר ייקבע על-פי השקול הזה:

במסלול א' (עם עבודת גמר)

20%	ציוני השיעורים
30%	ציון ממוצע של שתי העבודות הסמינריוניות
50%	ציון עבודת הגמר

הערה: במגמה ללשון העברית משתקלל ציון עבודת הגמר בשיעור של 40% וציון בחינות הביבליוגרפיה בשיעור של 10%.

במסלול ב' (ללא עבודת גמר)

50%	ציוני השיעורים
30%	ציון ממוצע של שתי העבודות הסמינריוניות
20%	ציון בחינת הגמר

2. לימודי השלמה

ראה סעיף ב' לעיל.

לימודי תעודה בעריכה לשונית

א. כללי

מסלול לימודי תעודה בעריכה לשונית בעברית פועל במסגרת המגמה ללשון העברית שבחוג לתרבות העברית.

בבסיס התכנית עומדת התפיסה שהכשרת כוח אדם משכיל ומיומן של עורכים לשוניים היא אחת הדרכים למציאת פתרון הולם להשבת צורתם וסגנונם של דברים הרואים אור בעברית. יותר מכל גוף אחר יש בכוחה של האוניברסיטה, ובפרט אוניברסיטת תל-אביב, להכשיר כראוי את המבקש לעסוק בעריכת לשון. הפקולטה למדעי הרוח, ובתוכה החוגים ללשון העברית וללשונות השמיות והחוגים לספרויות, התברכה בחוקרים מעולים שתחום מחקרם עשוי לפרנס כהלכה את לימודי העיון העומדים בבסיס ההכשרה הדרושה.

התכנית מעניקה לבוגריה תעודה בעריכה לשונית.

ב. תנאי רישום וקבלה

התכנית פתוחה בפני בוגרי כל חוגי הלימוד באוניברסיטה אשר סיימו את לימודי התואר הראשון בציון "טוב" לפחות. הקבלה לתכנית מותנית בתוצאות בחינת מיון וריאיון אישי. הודעה על מועדי הבחינה והריאיון תישלח לנרשמים בתחילת חודש יולי.

ג. סדרי ההרשמה

המעוניין להתקבל לתכנית יבצע הליך רישום לאוניברסיטה כמקובל. המועד האחרון להרשמה הוא בסוף חודש יוני. המועד המדויק מתפרסם במודעה בעיתונות ובמודעות ברחבי הקמפוס בתחילת חודש מאי, וניתן אף לברר אותו במזכירות החוג. לאחר הרשמתו יוזמן המועמד לבחינת מיון ולריאיון אישי. הודעה על החלטת ועדת הקבלה תישלח לתלמיד לקראת סוף חודש אוגוסט.

ד. משך הלימודים

משך הלימודים בתכנית (לבוגרי החוג ללשון העברית) - שנה אחת. מי שאינם בוגרי החוג ללשון העברית חייבים בלימודי השלמה קודם להשתלבותם בתכנית גופה. את לימודי ההשלמה ניתן לפרוס על פני שנה אחת וניתן אף לצמצם אותם על פני סמסטר אחד. אין אפשרות להתחיל את הלימודים בתכנית גופה בסמסטר ב'.

ה. היקף הלימודים

היקף הלימודים בתכנית גופה הוא 28 ש"ס. לאלה ייתוספו לימודי השלמה בהיקף של 12 ש"ס למי שאינם בוגרי החוג ללשון העברית, ועוד 4 ש"ס למי שאינם בוגרי החוג לספרות עברית או החוג לתורת הספרות הכללית.

ו. מבנה הלימודים

התכנית מורכבת מלימודים עיוניים בין-תחומיים ומסדנאות עריכה שהן השלד המרכזי של התכנית. סדנאות אלו עוסקות במגוון תחומי העשייה של העורך הלשוני: עריכת תרגום, עריכה ספרותית, עריכה עיתונאית, עריכה מנהלית, עריכת דברי מדע וכיו"ב. התכנית אף כוללת סדרת מפגשים עם עורכים ואנשי מקצוע מתחומי העשייה המרכזיים בעריכה.

ז. דרישות הלימודים

- א. נוכחות פעילה בכל השיעורים והסדנאות שתכנית הלימודים מציעה.
- ב. הגשת כל התרגילים והעבודות המוטלות במהלך הקורס.
- ג. ציונים ובחינות - בכל שיעור או סדנה תתקיים בחינה סופית או עבודה מסכמת. הציון הסופי בשיעור או בסדנה ייקבע לאחר שקלול ציון המטלה הסופית והתרגילים שהוגשו במהלך הקורס.
- ד. קריאה עצמית של טקסטים מן המקורות הקלאסיים של השפה ועמידה בבחינת בקיאות בלשונם של טקסטים אלו. רשימת טקסטים נבחרים שקריאתם נדרשת נמסרת לתלמידים בתחילת שנה"ל.
- ה. המעבר מלימודי ההשלמה ללימודי התכנית מותנה בהשגת הציון "טוב" לפחות בכל אחד מן הקורסים המרכיבים את לימודי ההשלמה.

ח. ימי הלימודים

לימודי התכנית גופה מתקיימים בימים שני ורביעי בשעות 12:00-20:00. לימודי ההשלמה מתפרסים על פני ימות השבוע (א-ה), והם מתקיימים ברובם בקבוצות מקבילות הניתנות לבחירה.

סגל ההוראה

ד"ר מנחם לורברבוים – ראש החוג

מגמת לשון

פרופ' משה פלורנטיין – ראש המגמה
פרופ' אברהם טל – (אמריטוס)
ד"ר אסתר בורוכובסקי – (שבתון)
ד"ר פנינה טרומר
ד"ר יחזקאל מוצפי
ד"ר תמר סוברן
ד"ר אורה עמבר
גבי רעיה חזון
מר טל קיטנפלון
גבי שירה מייזנברג
מר יוסי משען

המגמה לבלשנות שמית

פרופ' שלמה יזרעאל – ראש המגמה
ד"ר ברוך פודולסקי (שבתון סמי ב')
ד"ר עדה ורטהיימר
ד"ר אנבסה טפרה

מגמת מקרא

פרופ' אליעזר (אד) גרינשטיין – ראש המגמה
פרופ' יאירה אמית
פרופ' גרשון ברין - (אמריטוס)
פרופ' יאיר הופמן - (אמריטוס) - שבתון
פרופ' בלהה ניצן – (אמריטוס)
פרופ' משה ענבר – (אמריטוס)
פרופ' פרנק פולק
ד"ר אהובה אשמן
ד"ר מאירה פוליאק
גבי אסנת ברתור
גבי טליה סוצקובר
גבי מיכל קריסטל

מגמת תלמוד וספרות העת העתיקה

ד"ר מיכאל מאך - ראש המגמה
פרופ' איתמר גרינולד
פרופ' מרדכי עקיבא פרידמן (שבתון)
פרופ' נח עמינח (אמריטוס)
פרופ' משה עסיס
ד"ר גידי בוהק (בסמ' ב' מושאל למכון ללימודים מתקדמים בירושלים)
ד"ר יחזקאל דוד

ד"ר דוד זפּרני
ד"ר ורד נועם – (שבתון)
גבי נועה דולב-ישראלי
גבי בר בליניצקי

מגמת קבלה וחסידות

ד"ר יורם יעקבסון – ראש המגמה (שבתון סמי ב')
ד"ר עמוס גולדרייך
ד"ר רונית מרוז
גבי נטע סובול
מר גד שגיב

מגמת פילוסופיה יהודית

ד"ר מנחם לורברבוים – ראש המגמה
פרופ' שרה קליין ברסלבי (שבתון סמי א')
ד"ר רון מרגולין
מר מיכה גודמן
ד"ר יוסי שורץ
מר יובל ג'ובני
גבי רבקה קנלר

תכנית הלימודים בעריכה לשונית

ד"ר חיים כהן – ראש התכנית
ד"ר פנינה טרומר – מרכזת התכנית
ד"ר בשמת אבן זהר
ד"ר אילנה ארבל
ד"ר תמר סוברן
מר אהרן ברגר
גבי נחמה ברוך
גבי ליאורה גרילק
גבי עידית וולפה
מר שמואל פרץ
גבי מיכל צימרמן

עוזרת מינהלית לראש החוג – גבי רותי טיטונוביץ
ע' מזכירת חוג – גבי ענת אבירם

מזכירות החוג: בנין רוזנברג, חדר 309, טל': 6409787
קבלת קהל: ימים א'-ה', בשעות: 9:30-12:00
rutht@tauex.tau.ac.ile-mail: